

Innst. S. nr. 62

(1999-2000)

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Jan Petersen, Sverre J. Hoddevik og Erna Solberg om å utvide Oppgavefordelingsutvalgets mandat til også å innbefatte en vurdering av antallet forvaltningsnivåer

Dokument nr. 8:16 (1999-2000)

Til Stortinget

Sammen drag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utvide mandatet for Oppgavefordelingsutvalget til å innbefatte en vurdering av antallet forvaltningsnivåer, og forslag til ansvarsfordeling av oppgaver ved en eventuell reduksjon i antallet forvaltningsnivåer."

Som bakgrunn for forslaget gjennomgås det i dokumentet flere forhold ved fylkeskommunen. Det pekes på at som leverandør av viktige velferdsgoder innen helse og utdanning har fylkeskommunen utvist manglende evne til å dekke innbyggernes viktigste behov.

Fylkeskommunen som regional planlegger og koordinator har heller ikke svart til forventningene. På flere områder er fylkeskommunene for små til å løse oppgaver på regionalt nivå, på andre områder er mindre regioner enn fylker hensiktsmessig.

Flere utredninger, blant annet i regi av Kommunenes Sentralforbund, har pekt på at fylkeskommunen er overmoden for reform.

Videre pekes det i dokumentet på at en reduksjon av antallet forvaltningsnivåer vil styrke folkevalgt ansvar og innflytelse ved at velgerne forholder seg til folkevalgte organ som de kjenner best; Stortinget og kommunestyret. Det har ved flere anledninger skjedd endringer i oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene. I dokumentet argumenteres det for en rekke fordeler ved å tilføre kommunene nye oppgaver.

Stortinget har ved flere anledninger behandlet spørsmålet om antall forvaltningsnivåer og problemstillinger knyttet til dette. Høyre har bidratt til forklaringer og forbedringer, men forslag om å nedlegge fylkeskommunen har ikke fått flertall. Den siste tiden er det imidlertid kommet signaler fra

andre partier om at de er villige til å vurdere dette spørsmålet på nytt.

Det er på denne bakgrunn at Høyre nå fremmer forslag om at antallet forvaltningsnivåer skal vurderes.

Det vises i dokumentet til at Regjeringen i juni 1998 nedsatte et utvalg (Oppgavefordelingsutvalget) som skal vurdere oppgavefordelingen mellom stat, fylkeskommune og kommune.

Forslagsstilleren viser til at siden Oppgavefordelingsutvalget ikke har mandat til å vurdere antallet forvaltningsnivåer, bør mandatet utvides til også å innbefatte dette saksfeltet, samt fordelingen av ansvarsområder ved en eventuell reduksjon av antallet forvaltningsnivåer. Oppgavefordelingsutvalget skal etter planen avslutte sitt arbeid innen 30. juni 2000. Utvalget bør også få utvidet arbeidstid.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Sylvia Brustad, Odd Eriksen, Aud Gaundal, Leif Lund og Signe Øye, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Lodve Solholm, fra Kristelig Folkeparti, Olaf Gjedrem og Ruth Stenersen, fra Høyre, Sverre J. Hoddevik og Erna Solberg, fra Senterpartiet, Inga Kvalbukt, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, viser til at Stortinget i juni 1996 under behandlingen av St.meld. nr. 32 (1994-1995) Om kommune- og fylkesinndelingen fattet følgende vedtak:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere å sette ned et bredt sammensatt utvalg som skal foreta en helhetlig gjennomgang av ansvars- og oppgave- og funksjonsfordelingen mellom de tre ulike forvaltningsnivåene. Stortinget ber om at utvalgets mandat forelegges Stortinget."

Komiteen viser videre til at mandatet ble presentert i St.prp. nr. 1 (1997-1998) og Stortinget kommenterte mandatet i Budsjett-innst. S. nr. 2 (1997-1998) som følger:

"Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i at det er nødvendig å foreta en gjennomgang av oppgave- og ansvarsfordelingen mellom forvaltningsnivåene, herunder mellom fylkesmannsembetene og fylkeskommunene ..."

Komiteen har merket seg at det i den senere tid er kommet mange utspill vedrørende organiseringen av den offentlige forvaltningen her i landet. Komiteen er også kjent med at Oppgavefordelingsutvalgets mandat kan tolkes dithen at det ikke innbefatter en vurdering av antall forvaltningsnivåer.

Komiteen mener at det er riktig at vi nå også får en diskusjon om og en gjennomgang av antall forvaltningsnivåer, og om de bør organiseres på en annen måte, samtidig med at vi diskuterer fordelingen av oppgavene mellom forvaltningsnivåene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, mener det er riktig å vurdere spørsmålet om landet skal organiseres i større regioner, og/eller om vi skal ha færre fylker, eller om vi skal fortsette med dagens organisering. Det er viktig at Stortinget har et godt grunnlag for å gjøre endringer og fatte eventuelle nye vedtak. Dette mener flertallet Oppgavefordelingsutvalget kan bidra med. Flertallet mener det er viktig å fornye, utvide og forsterke lokaldemokratiet.

Flertallet mener at vi må være villige til å se på om det kan være mulig å løse velferdsoppgavene på en bedre måte enn i dag, slik at innbyggerne får mest mulig tjenester tilbake. Da må vi være villige til å diskutere både oppgaver og størrelse på de geografiske og politiske enhetene. Derfor bør vi få en samlet vurdering av status pr. i dag med hensyn til arbeidsdelingen i offentlig sektor og forslag til eventuelle endringer. Flertallet er innstilt på at vi nå får en grundig utredning der alle sider av den offentlige forvaltningen og organiseringen blir belyst.

Flertallet mener prinsippet om folkestyret er viktig i denne sammenheng. Det er som kjent lavere valgdeltakelse til fylkestinget enn til stortings- og kommunevalg. Flertallet ser på den lave valgdeltakelsen som bekymringsfull og mener at ved en omfattende gjennomgang og vurdering av eventuelle endringer, må også større valgdeltakelse være ett av målene.

Flertallet mener at oppgavefordelingen mellom fylkeskommunen og fylkesmannen allerede er nedfelt i det gjeldende mandatet til Oppgavefordelingsutvalget, der kontroll og dobbeltbyråkrati skal gjennomgås og forslag til eventuelle endringer skal fremmes. Flertallet mener at resultatet av eventuelle endringer må være at tjenesteproduksjonen styrkes og at kontroll, tilsynssystemer og byråkrati forenkles. Flertal-

let mener at vi ikke kan gjennomføre en grundig utredning om oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene uten at vi også får en vurdering av dagens fylkesinndeling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti deler ikke alle vurderingene i Dokument nr. 8:16 (1999-2000) av dagens situasjon i fylkeskommunene. På mange områder løser fylkeskommunene sine oppgaver på en tilfredsstillende måte, men det kan selvsagt være rom for forbedringer og endringer.

Komiteen støtter intensjonene i forslaget og ber Regjeringen om å utvide mandatet til Oppgavefordelingsutvalget til også å gjelde:

1. Vurdere antall forvaltningsnivåer.
2. Vurdere oppgaver, ansvar og virkemidler til de ulike forvaltningsnivåene.
3. Vurdere antall og størrelser på eventuelle fylker og/eller regioner.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet støtter forslaget om en utvidelse av Oppgavefordelingsutvalgets mandat til også å omfatte en vurdering av antall forvaltningsnivåer. Disse medlemmer viser til den senere tids debatt rundt organiseringen av forvaltningen. På bakgrunn av denne debatten anses det som positivt å få en vurdering av antall nivåer og en utredning av konsekvenser knyttet til en eventuell reduksjon. Disse medlemmer deler ikke alle vurderingene når det gjelder situasjonen i fylkeskommunene slik de fremkommer av Dokument nr. 8:16 (1999-2000). På mange områder løser fylkeskommunene sine oppgaver på en tilfredsstillende måte. Men disse medlemmer ser likevel en utvidelse av mandatet som hensiktsmessig.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at målsettingen med endringene må være at demokratiet styrkes, tjenesteproduksjonen blir bedre og tilsynssystemer og byråkratiet forenkles. Eventuelle regioner/fylker må derfor være enheter som kan ivareta et slikt helhetsspektiv på samfunnet og gi en demokratisk merverdi til befolkningen.

Komiteen viser til at Kommunal- og regionaldepartementet mener at Oppgavefordelingsutvalgets utredning kan fullføres innen tidsfristen 1. juli 2000, selv om mandatet utvides, jf. departementets brev av 3. desember 1999 som er tatt inn som vedlegg til innstillingen.

Komiteens tilråding

Komiteen viser til dokumentet og det som står foran og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Stortinget ber Regjeringen utvide mandatet for Oppgavefordelingsutvalget til å innbefatte en vurdering av antallet forvaltningsnivåer, og forslag til ansvarsforde-

ling av oppgaver ved en eventuell reduksjon i antallet forvaltningsnivåer. Utredningen må også inneholde en vurdering av antall og størrelser på fylker eller regioner og ansvarsfordelingen/oppgavefordelingen ved en eventuell endring av fylkesinndelingen.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 9. desember 1999

Sylvia Brustad
leder

Signe Øye
ordfører

Erna Solberg
sekretær

Vedlegg

Brev fra Kommunal- og regionaldepartementet v/statsråden, til kommunalkomiteen, datert 3. desember 1999

Dokument nr. 8:5 (1999-2000) og Dokument nr. 8:16 (1999-2000)

Jeg viser til brev fra Kommunalkomiteen datert 17.11 og 25.11.

Komiteen har fått Dok nr. 8:5 (1999-2000) fra stortingsrepresentantene Solholm, Andersen og Kleppe om å avvikle fylkeskommunen som selvstendig forvaltningsnivå til behandling og ber om departementets vurdering av forslaget.

Jeg anser det som vanskelig å vurdere forslaget i Dok 8:5 om å avvikle fylkeskommunen som selvstendig forvaltningsnivå før dette spørsmålet er nærmere utredet.

Jeg vil i denne sammenheng vise til Dok 8:16 (1999-2000), som er fremmet av stortingsrepresentantene Petersen, Hoddevik og Solberg. Dette forslaget gjelder spørsmålet om å utvide Oppgavefordelingsutvalgets mandat til også å innbefatte en vurdering av antall forvaltningsnivåer. Forslaget er foreløpig ikke oversendt departementet for vurdering, men jeg mener det er ønskelig å se de to forslagene i sammenheng.

Når det gjelder dette forslaget (Dok 8:16), vil jeg stille meg positiv til å foreta en utvidelse av mandatet, gitt den debatten som nå foregår om fylkeskommunen. Jeg vil understreke at det jeg ser som hensiktsmessig, er å få foretatt en utredning av konsekvensene av en reduksjon i antall forvaltningsnivåer, og at jeg ikke har tatt stilling til realiteten i problemstillingen.

Konklusjonen i Dok nr. 8:16 (1999-2000) har følgende ordlyd:

"Stortinget ber Regjeringen utvide mandatet for Oppgavefordelingsutvalget til å innbefatte en vurdering av antall forvaltningsnivåer, og forslag til ansvarsfordeling ved en reduksjon i antallet forvaltningsnivåer."

For å få fram en mer utfyllende vurdering av fordeler og ulemper ved en reduksjon i antall forvaltningsnivåer, tillater jeg meg imidlertid å foreslå følgende alternative formulering:

"Stortinget ber Regjeringen utvide mandatet for Oppgavefordelingsutvalget med et nytt punkt: I tillegg til å vurdere oppgavefordelingen gitt tre forvaltningsnivåer, skal utvalget skissere og drøfte fordeler og ulemper ved en modell for oppgavefordeling uten et direkte folkevalgt regionalt nivå."

Etter min vurdering er det ønskelig å holde fast ved tidsfristen for Oppgavefordelingsutvalgets utredning (1. juli 2000), selv om mandatet blir utvidet. Av hensyn til planleggingen av det videre arbeidet i utvalget, vil det være ønskelig med en relativt rask behandling av Dok. 8:16.